

PREOTULU ROMANU

DIARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.*

Nrulu III.

1 FEBRUARIU

An. IX. 1883.

Despre sínóde cu privíre la Romanii gr. cat.

II. Metropolitii si episcopii posiedu dreptu nerestrinsu de a convocá sínóde.

(Urmare.)

Noi ori-cátu amu cutrieratu sî cercatu sî frundiaritu prin cãrtile sî compendiele de dreptulu canonicu, numai atãt'a poturamu gasí, cã „metropolitulu, spre a poté convocá sinodu provinciale, n'are lipsa se intrebe pre pap'a; sî cã decisiunile unui atare conciliu, déca nu atingu cestiuni de credintia, in intielesulu dreptului vechiu sî alu celui de adi n'au lipsa de aprobarea papei.“¹⁰⁾ Acestu lucru mai din cuventu in cuventu asiá lu-are sî renumitulu Philipps,¹¹⁾ carele mai incolo oserba, cã numai in tempulu mai nou se fece dátina, de unii metropoliti se róga apriatu, cá ponteficele se binevoiésca a le intarí decretete conciliului provinciale, ci cã acésta intarire nu impromuta acelu decrete valóre mai estinsa, decumu o au ele dupa natur'a lor, cá destinate pentru una provincia basericésca.¹²⁾

Déra si mai categoricu se respica, anumitu cu privire la sínódele diecesane, Binterim. „Sínódele diecesane, díce dinsulu, le convocá fiacare episcopu séu, in casu de vacanti'a scaunului episcopescu, vicariulu generale, care tiene lo-

¹⁰⁾ *Walter* Lehrbuch des Kirchenrechts aller christl. Confess., Bonn 1854, pag. 300; cfr. Corp. jur. c. can. IV. dist. XVII.

¹¹⁾ *Philipps* Lehrbuch des Kirchenrechts. Regensb. 1862, pag 475.

¹²⁾ Acelasi acolosi, pag. 476.

culu episcopului.¹³⁾ Despre acést'a respectivulu n'are se înscientiendie nice pre metropolitu neci pre principele tierei, deórace ó asemenea convocare e unu simplu actu alu juredicțiunei episcopesci.¹⁴⁾ Si mai incolo: „In tóta istori'a basericésca nu vei aflá unu singuru esemplu, cá vre unu cleru eparciale se fia suplicatu la principele ori la staturile tierei pentru conchiamarea unui sinodu, au se se fia rogatu, cá se i se ierte a tiené sinodu diecesanu.¹⁵⁾

Asiá Binterim, carele pentru acea se sí plange de §§. 9. II. sí 23. din pragmatic'a basericésca a provinciei eclesiastice de la Rinulu-de-susu, paragrafi mirositori a febronianismu, cari vétema într'unu modu strigatoriu juredicțiunea episcopiloru sí preste totu libertatea basericeii, sí caroru asemenea sí in Franci'a art. organ. 4. poftesce, spre tienerea a ori-ce sinodu, concesiune espresa din partea guberniului civile („permission expresse du gouvernement.“) Asiá sí Blaschus, Thomassin, Schmalzgrueber, Aichner,¹⁶⁾ totu autori catolici de semtiamentele cele mai corecte, sí cu dinsii cealalta céta nenumerata a celoru vechi sí a celoru noi.

Esiste cei dreptu una ordinatiune data de Sixtu V.,¹⁷⁾ cá decretule sinodului provinciale se se substérna congregatiunei pentru conciliulu tridentinu spre revedere si emendare, déra nu spre aprobare. Ast'a inse are de scopu numai a padí, cá disciplin'a basericeii *apusene*, statorita la Tridentu, se nu se stramute sí modifice cumva in cele esentiali prin sínódele metropolitane. Fóra frica potemu díce despre dins'a, mai alesu in vederea „congregatiunei pentru trebile basericeii

¹³⁾ Dereptulu de adi dá dreptu vicariului generale a convocá sínóde numai déca e delegatu spre acést'a de episcopulu inca in viétia; in casulu vacantiei convocarea de sínóde e unu dreptu alu vicariului capitulariu.

¹⁴⁾ *Binterim* Pragmat. Gesch. der deutschen National-, Provinzial- und Dioecesanconcilien, tom I. pag. 123.

¹⁵⁾ *Acelasi* acolosi, pag. 124.

¹⁶⁾ *Blaschus* De collectione canon. Isidor., cap. IX.: *Thomassin* Vet. et nov. eccl. discipl., p. II. lib. III. c. 57.; *Schmalzgrueber* Jus eccles. univ., disser. prooem. §. VIII.; *Aichner* Compend. juris. eccles., Brixinae 1864.

¹⁷⁾ Sixt. V. const. „Immensa“ a 1587.

orientali“ de Piu IX in 1860 prin const. „Pontifices Romani“ intemeiate; nu se tiene de noi gr. catolicii!

7. Invetiatur'a susu atinsa a basericei sî a canonistiloru catolici despre dereptulu nerestrinsu alu metropolitiloru sî episcopiloru de a conchiamá sinóde este pré fíresca, ori vomu privi-o din punctu de vedere logicu ori juridicu. Intr'adeveru cea ce vediumu cá dîce invetiaturu Binterim despre convocarea sinódeloru diecesane, cá adeca acest'a e unu simplu actu |de juredictiune a episcopului, aceasi cauta se intarimu sî despre conciliulu provinciale. Conchiamarea sî adunarea acestui-a, dupa disciplin'a de asta-di a basericei cat. aprobata de s. scaunu, formédia éراسi simplamente unu dereptu dein sum'a potestategi metropolitice.

Si deórace adi in sinódele metropolitane de comune nu se mai tracta despre intrebatiuni strinsu dogmatice séu de ale credintiei, in care credintia baseric'a de la unu capetu alu lumeni pana la celu-alaltu trebuie se fia un'a, precum e „unu botediu, unu Ddieu sî tata-lu totororu,“¹⁸⁾ ci se tracta maicuséma despre intrebatiuni disciplinarie si esterne-basericesci, facia de cari baseric'a cat. sî capii ei au padítu porurea acea economía intielépta, cá au voiitu sî voiescu, s'au nisútu sî se nisuescu se respecte in santi'a cugetului usulu sî datinele locali partecularie, déca aceste suntu ratiunali, va-se-díca déca nu periclita unitatea neaperata a credintiei: in privinti'a acestor'a prelanga cuvenit'a respectare a normativelor basericesci generali, conciliulu provinciale e in dereptu a decide sî statorí ori-ce dupa placu. Mai incolo legile séu canónele aceste sî poterea loru obligatória, chiaru dereptu temeifulu, cá suntu aduse numai pentru baseric'a provinciale, nice nu se estindu preste marginile acestei. Pentru acea de la cine si-capeta santiunarea? Nu de la pap'a, capulu basericei universali, ci de la capii basericeloru partecularie provinciali, de la metropoliti, prin suscrierea sî publicarea loru dein partea acestornu capie de provincie.

Éca, cátu de firesce decurgu consecentiele din principiile odata bine statorite!

(Va urmá.) *Dr. Gregoriu Silas.*

¹⁸⁾ Efes. 4, 5—6.

Ce va ajunge omul?

— *Predice pentru postul mare* —

Predic'a II. pentru Dominec'a I. din Paresime.

Judecat'a singulara.

„Va merge omul in cas'a veacului
seu si voru incungiurá pe strade
cei ce plangu.“ *Ecles. XII. 5.*

Dupa invetiatur'a santei nostre religii si dupa credinti'a nóstra crestinésca sufletulu omului indata dupa mórte, adeca dupa despartîrea s'a de trupu indata se infacisíeza inaintea tronului divin la judecata. „Tierin'a se va întorce in pamentu precum a fostu; si sufletulu se va intorce la Ddieu, celu ce l'a datu pre elu.“¹⁾ Unde fiendu-ca numai singuru se va judecá, pentru ace'a si judecat'a acést'a se numesce: judecata singulara.

Abiá a récitu daru corpulu moribundului, I. A., abiá între dorerile crancene si sudorile de plumbu ale mortiei si-a datu sfasiatóri'a resuflare din urma, si acum sufletulu seu plinu de frica si sperantia pasiesce tremurandu inaintea Judecatoriului aspru si nepartinitoriu. Bunii consangeni ştau inca plangêndu in giurulu patului seu de morte; soci'a doiósa, cu anima sfasiata de doreri, cu facia inspaimentata, cá ceriulu intunecatu de nori inainte de erumperea furtunei, nu voiesce a crede ca sociulu seu nu-si va mai deschide odata ochii sei iubitori; fii intristati, remasi acum orfani, nu voiescu inca a se impacá cu ide'a detunatória ca parintele loru iubitoriu aru fi moritu, nu voiescu a crede, ca nu voru audî inca unu cuventu dulce parintiescu dela densulu: si sufletulu seu sta acum inaintea scaunului judecatorescu a lui Ddieu spre a-si audî sentinti'a vecinica.

Fi-va ea óre fericita, séu fi-va nefericita pentru elu? Merge-va óre de ací in raiu la fericire, séu aruncá-se va in foculu eternu, unde va fí plansu si scrêsnire de denti? Oh! acést'a se va decide acuma.

¹⁾ *Eclesiastu: XII. 7.*

Multe lucruri infricosiate se enaréza in sant'a scriptura despre judecat'a cea din urma, insusi Mantuitoriulu lúmei inca dice: ca va fí nevoia mare, care nu a fostu dela inceputulu lúmei sî nici ca va mai fí,¹⁾ inse nu créda nimene I. A! ca judecat'a singulara va fí mai pucínu infricosiata, nu créda nimene ca va fí mai usióra cá cea din urma, oh nu, cá-ci propriaminte ací se va decide sórtea si venitoriulu ori carui moritoriu; sentinti'a adusa ací va fí nestramutavera si nerevocabila, si judecat'a din urma va fí — asié dicúndu numai o publicare solemna a acestei sentintie. Si eu venu a ve aretá astadi ca judecat'a singulara va fí infricosiata, pentruca:

1. Judecatoriulu va fí infricosiatu si dreptu;
2. Acusatorii voru fí multi si fara crutiare;
3. Sentinti'a va fí eterna si nestramutata.

Ve rogu dara, pentru mantuirea sufletelor vostre, se me petreceti cu atentiune!

I.

Inchipuití-ve I. A! ca deodata pe neasceptate se deschide ceriulu inaintea ochiloru nostri in tota marimea si stralucirea s'a grandiósa si Ddieu siede pe scaunulu marirei sale, inse nu blandu, indelungu rabdatoriu, si multu induratu, cum s'a aretatu Elu facia cu noi in tóta viéti'a, ci faci'a lui stricta si nepartinitoria, acoperita de o mania santa gata de a face dreptate si a resbuná fara crutiare totu ce e reu si peccatosu.

Inchipuití-ve; ce frica si spaima ve-arú cuprinde, candu in momentulu acest'a ve-arú chiemá unulu cate unulu la tronulu seu, cá indata se dati séma de tóte faptele vóstre mari si mènuntiale din tota viéti'a vóstra incepéndu din anii fragedi ai teneretieloru vostre..... Oh I. A! de si-ar' inchipuí omenimea peccatósa acésta icona adeseori in anim'a s'a, atunci nu aru fí atatu de innegríta de peccate acésta viétia a moritoriloru, nu ar' vení atatea certari dela Ddieu asupr'a acestui pamentu!....

Si acést'a nu este numai o inchipuire I. A! nu, ci este o realitate, care se intempla cu noi, mai ingraba de cum amu cugetá.

¹⁾ Math XXIV. 21.

Astadi esci sanatosu, pe mane poti fi mortu; si sufletului teu indata i se deschide ceriulu in tota marirea s'a stralucitória si se chiama la Judecatoriulu puternicu si in-fricosiatu cá se-si deie séma de cele petrecute in viétia.

Nu-ti poti închipuí fric'a si spaim'a ce 'lu cuprinde pre sermanulu teu sufletu atunci. „De vei deschide ceriulu — dice Isaia adresanduse catra Ddieu — de vei deschide ceriulu, se voru cutremurá de tine muntii si se voru topí, cum se topesce cér'a de faci'a focului“ 1)

Si sufletulu teu trebuie se pasiésca intru acést'a marire stalucitória, trebuie se se apropia de Creatorele seu....

Si acelu Creatoriu bunu si iubitoriu, care din iubirea s'a nemarginita ne-a adusu din nefientia intru fientia, — care in intregu decursulu atatoru seculi dela crearea lumii si-a aratatu atatea semne de iubire facia cu generatiunea umana pecatósa, — care pre langa tóte peccatele si reutatile omenimei pecatóse, n'a lapadatu dela sine pre creatur'a sa nemultiamitória si revoltanta, ci a chematu totudeaun'a cu iubire la sinulu seu parintiescu prin patriarchii, profetii si preotii sei si o chiama si astadi, — care atata a iubitu lumea cátu pre unulu nascutu fiu alu seu iubitu l'a datu jertfa pentru dins'a, — care si astadi, baremi ca multi, forte multi se abatu de totulu dela cararile si legile lui cele sante 'lu supera cu peccate urite nu numai ci-lu injura si batjocorescu cu cuvinte hulitorie, si totusiu nu ne lasa se perimu de fóme ci ne rënduesce panaa de tóte dilele noue si copilasiloru nostri.... acelu Ddieu dicu, oh nu cugetati ca va fi totu parinte iubitoriu, care se ierte si se totu ierte, nu, ci candu va pasí sufletulu teu la tronulu seu domnedieescu, Elu va siedé pre scaunulu marirei sale in tota maiestatea sa divina in-fricosiata, cá Judecatoriu strictu, nepartinitoriu si fara crutiare, cá-ci diu'a dreptatiei pentru sufletulu teu a sosítu.

„Si s'a imbreatu cu dreptate cá-si cu o platosia — dice Scriptur'a — si s'a imbracatu cu vestmentu de resbunare cá resplatindu se resplatésca rusine inimiciloru sei. Si se voru teme cei dela apusu de numele Dlui, si cei dela resa-

1) Isaia: LXIV 1.

ritulu sórelui de numele celu maritu, ca va veni, cá unu riu silnicu mani'a Domnului, veni-va cu iutime.¹⁾

Dar' nici ea se pote intemplá altcum I. A! Dreptatea cea nemarginita a lui Ddieu poftesce, cá totu moritoriulu se se remunereze séu pedepsésca dupa meritele séu farade-legile sale.

Séu nu vedemu noi multe lucruri intórse in lume, cari precum dice Scriptur'a, aducu in ratacire pre multi, chiaru si despre dreptatea lui Ddieu? Nu vedemu pre multi lapadati de tota legea si Ddieu, pre cari, canlu i-i vedi si audi, cugeti ca numai pentru ace'a s'au nascutu in lume, cá se despretiuésca totu ce se tiene de religiune si Ddieu, se defaime cu cuvinte dejositorie pre sierbitorii Basericei, ceremoniele sante, si credinti'a cea adeverala, se injure totu ce e nobilu si santu chiaru si pre Ddieu, nu i-i vedemu dîcu prelanga tote aceste incungiurati de avutia, bunastare si prisosintia — precandu altulu, cu religiunea cea santa in anim'a s'a, trebue se se lupte cu sudori crunte, pana-ce 'si-pote cascigá o bucata de pane pentru sine si pote pentru soci'a-i morbósa si copilasii-i mitutei? Oh I. M! multe de aceste si asemeni acestor'a lucruri intórse vedemu noi intemplandu-se in lume. Si inca cu ce se falescu unii de acesti'a? Cu urmatorele, cum dîce Ecclesiastulu: Intorsu-me-amu si amu vediu sub sóre, ca nu este alergarea acelu sprinteni, resboirea acelu tari, nici pana acelu intielepti, nici avutiele acelu cu minte, nici charulu acelu sciutori, cá tempulu si intemplanrea va intimpiná pre toti acesti'a.²⁾

Acum déca aru merge acést'a totu astfelu, cá celoru rei se le mérga totu bine, pana candu celoru buni le merge totu reu, unde ar' fí atunci dreptatea lui Ddieu?

Inse Ddieu e dreptu si nu este nedreptate intrinsulu, prin urmare va judecá pre fiesce-carele dupa faptele sale. Si pre catu a fostu Elu de indelungu-rabdatoriu, bunu, blandu si induratu cu pecatosii pamentului, numai cá se se intórca dela pecatele sale, pe atatu va fí de iute la mani'a s'a santa, de resbunatoriu fara crutiare si infricosiatu in pedepsirea pecatelu lor. Infricosiatu lucru este a cadé in

¹⁾ Isaia: LIX 17, 18, 19. ²⁾ Ecles. IX. 11.

manile Domnedieului celui viu,¹⁾ dice scriptur'a. Infricosiata va fi dara diu'a resbunarei, diu'a dreptatiei. Si acésta dî a dreptatiei ne ajunge atunci candu neci nu cugetamu.

Candu cugeti ca lucrurile lumesci 'ti mergu cu ceva mai bine decatu pana acum'a, càci ti-ai cascigatu stare si avere; candu cugeti ca de acum'a inainte dupa atatea ostenele dupa atatea alergari vei duce o viétia mai liniscita incungiuratu de famili'a-ti indestulita, candu 'ti faci cele mai frumoase planuri despre o viétia onorata de toti, ce o vei duce de acum inainte: atunci deodata pre neasceptate tî se va rumpe funea argintului,²⁾ ce te tiene legatu atatu, de placutu de viéti'a acést'a amagitória, tî se va sdrobí flórea aurului, ce 'ti infrumsetiá dilele voiose; nuori grei de doreri tî se voru asiediá pe fruntea-ti pana atunci senina, sórele, lun'a si stelele tî se voru intunecá inaintea ochiloru si ti se va intorce rot'a la gropa³⁾ — cum dice Scriptur'a — 'ti vei plecá capulu ostenitu in sinulu rece alu mórmentului si sufletulu teu se va duce inaintea Judecatoriului infricosiatu. Si tote acestea intr'unu momentu neasceptatu.

Oh! I. m. si cu catu vine unu periclu mai pre neasceptate asupr'a nóstra; cu atát'a ne pare acel'a mai infricosiatu si mai detunatoriu.

Inzadaru, cà-ci si acésta suprinde urméza din dreptatea cea nemarginita a lui Ddieu.

Acést'a este semnulu celu de antaiu si mai invederatu a dreptatiei eterne, ca nu da de scire nici betranului nici tenerului, nici avutului, nici seracului, nici imperatului, nici ostasiului, nici nimenui sub sóre, ci vine cá furulu, precum se esprime Isusu.

Nu ve potu dara din destulu recomandá I. m. se aveti grigia de sufletele vóstre pana aveti inca tempu, cà-ci vai acelui'a, carui'a intru o ora nefericita i se va chiem'a sufletulu din trupu si se va duce inaintea dreptului judecatoriu. Oh! multi inimici neimpacati va avé sufletulu omului acolo, multi acusatari ageri si fara crutiare, ce'a ce voiú aretá in partea a

¹⁾ Evrei X 31. ²⁾ Ecles. XII. 6. ³⁾ Ecclesiast. XII. 2.

II.

Inimicii de mórte ai sufletului nostru la judecat'a singulara, nu cugetati ca voru fí dóra inimicii vostri din vié-tia, nu cugetati ca voru fí acei'a, cari panace erámu in vié-tia se nisuiiau din tóte poterile a ne stricá numele celu bunu, a ne conturbá fericirea casnica, a ne dauná in ave-riile nóstre, séu a tentá chiaru si in contra vietiei nóstre facându-ne reu si causandu-ne superare in totu modulu posibilu, nu voru fí acesti'a, ci voru fí chiaru amicii nostrii cei mai iubiti din vié-tia, acei'a caror'a amu sierbitu cu plá-cere in tóta vié-tia nóstra, voru fí acei'a pentru cari amu sacrificatu mai multu in vié-tia, pentru cari ne-amu sacrificatu chiaru si mantuinti'a sufletului nostru, aceia pre cari i-amu ascunsu, cá se nu-i véda moritoriu in lume, si acesti'a suntu: pecatele si faradelegile nóstre.

Suntu, precum le numera S. Apostolu Pavelu: „calca-rea de casatoria, curvi'a, necurati'a desfranarea, sierbirea idoliloru, farmecatoriile, certele, sfedile, zavistiele, pismele, maniele, galcevele, desbinarile, uciderile, betiele, ospetiele cele cu cantece, si cele asemenea acestor'a..... Cei ce facu unele cá aceste, nu voru mosceni imperati'a lui Ddieu.“¹⁾

Tote aceste si altele te voru acúsá sermane peccatosule, si sufletulu teu va stá fora ajutoriu, fora mangaiere si fora aparatoriu inaintea tribunalului infricosiatu, asceptandu sen-tinti'a detunatória.....

Acusa-te-voru lenevirile tale, cate le-ai facutu in tota vié-ti'a t'a, ne-cercetandu in Domineci si serbatori sant'a Baserica, cá se dai acolo multiamita pentru poterile, ce ti-a datu bunulu Ddieu sub decursulu septemanei intregi spre ati poté cascigá pana de tóte dilele. Siese dile ti-a rôn-duitu Ddieu cá se lucrí, si in acele ti-a ajutatú cu darulu seu celu nemarginitu, inse tu nici intru a sieptea pre ca-rea si-o-a alesu Elu, si, si-o-a santítu sie-si spre laud'a nu-melui seu celui mare si minunatu, nici atunci nu te-ai dusu se-lu adorezi pre Dinsulu, aretandu astfeliu ca atérni dela Dinsulu. —

1) Galat. V. 18—21.

Acusa-te-voru rogatiunile, pre cari le-ai lasatu nedíse sér'a si deminéti'a, înainte- si dupa mancare in tota vie-ti'a ta. —

Acusa-te-voru injuraturile, si cuvintele de hula, ce la-ai pronuntiatu in contra legei celei sante, in contra numelui lui Ddieu si a preacuratei Vergure Maria.

Acusa-te-voru posturile cele nebagate in séma de tine, ne tiente si frante prin portarea t'a neconvenienta unui crestinu rescumperatu cu scumpu sangele Dlui N. Is. Chr.

Acusa-te-voru serbatorile calcate de tine prin lucruri de tote dilele, prin betia si comportare necuvenintiosa.

Acusa-te-voru mani'a, ur'a si invidi'a, cu cari te-ai portatu facia cu deapropete teu, nisuindu-te ai resplatí reu pentru reu, ai stricá unde 'ti erá cu putintia, intristandu-te candu 'lu vedeai ca-i merge bine, si bucurandu-te la necasulu si nefericirea lui.

Acusa-te-voru cugetele cele fora de Ddieu si tóte pe-catele cele urite, pre cari 'ti e rusine a le descoperí preotului si le tienti ascunse si pana astadi in pèturile animei tale, atunci tote voru vení la lumina si te voru acusá.

Acusa-te-voru judecatile cele strímbe, precari le-ai adusu asupr'a supusiloru tei, fiendu pusu se faci dreptate intre dinsii, si te-voru acusá tóte asupririle, ce le-ai facutu facia cu cei mai debili decatu tene, tóte lacrimelile veduveloru si a orfaniloru, neindreptatiti de catra tine, voru strigá res-bunare la ceriu si te voru acusá.

Acusa-te-voru tenerule pecatosu neonorea cu care te-ai aratatu facia cu parintii tei, facia cu acei parinti iubitori, cari cu sudori crunte, cu ostenele si alergari nenumerate ti-au cascigatu pana, te-au nutritu si crescutu precatu esci de mare, si tu pote in locu se-i onorezi, i-ai atacatu cu cuvinte dure, acusa-te-voru supararile, carii li-au casiu-natu, negrigi'a si parasirea, cu care te-ai portatu facia cu ei atunci, candu acei'a au ajunsu la slabitiune si nepotintia.

Acusa-te-voru betranule pecatosu, esemplele rele, date celoru teneri prin cuvinte scandalóse, pronuntiate de tine fora precugetare inaintea lor, séu pote chiaru prin fapte, cari nu convinu cu perii capului teu incaruntítu.

Acusa-te-voru avutule, neindurarea si scumpetea, cu care te-ai aratatu facia de cei seraci si nepotintiosi; si pre tine sierbitoriule necredinti'a si daunele casiuinate prin acést'a domniloru tei, cari te-au sustienutu la cas'a s'a si ti-au datu panea de tote dilele.

Acusa-te-voru pecatosule impetritu la anima, marturisirele strimbe, facute numai din datina in viéti'a t'a, ascun-diendu si negandu pote cele mai rusinose si mai grele pe-cate.

Si oh! este ceva durerosu I. A! i-i voru acúsá pre multi sacrilegiele infioratorie, candu au cutezatu dupa o martu-risire strimba a se atinge cu buze peatóse si spurcate de foculu mistuitoriu pentru peccatosi, de sant'a cumi-necatura, de santu trupulu si scumpu sangele Domnului N. Is. Chr.

Acesti'a si asemeni acestor'a voru fi inimicii tei de mórte sermane suflete peccatose, cari te voru incungiurá atunci, candu dupa despartírea ta de trupu, vei stá inaintea dreptului Judecatoriu, si te voru acúsá fara de nici o cru-tiare... — Cu unu cuventu: „Certate-va vicleni'a t'a, si reu-tatea t'a te-va mustrá.“¹⁾

Si sufletulu omului peccatosu va stá singuru facia cu atátia acusatori neimpacati, singuru fara de nici unu amicu, fara de nici unu ajutoriu care se-i apere caus'a.

Dela Ddieu indarnu va asceptá ajutoriu.

Séu, nu i-a datu destule ajutorie in viétia? Nu i-a datu santulu Botezu, cá se se curatiésca de peccatulu origi-nalu, si din fiulu maniei se se faca fiulu lui Ddieu si se vietuésca in darulu cerescu? Nu i-a datu celelalte Sacra-mente, cá se pota sustá tare intru acestu daru? Nu i-a datu marturisirea, cá déca prin peccatu se-a facutu nefericitu se-si redobandésca éra fericirea pierduta a sufletului seu? Au nu i-a datu si alte ajutorie destule? Pentru-ce n'a voitu a le fólosi?... .

Aci nu pote fi mai multu vorba de aparare, nici de ajutoriu, nici de iertare, cá-ci diu'a dreptatei a sositu!....

¹⁾ Eremi'a II. 19.

Aceste toate le aveau înaintea ochiloru acei oameni drepti, despre cari cetim, ca în or'a mortiei i cuprindea o frică și spaima ne mai audita. — Nu ca dora ei se temeau de mörte, de despartirea sufletului de trupu, că-ci scieau ei prébine, ca acést'a trebue se se întemple mai curendu, séu mai tardiu și cu ei, ci se temeau de judecat'a, carea urméza imediatu după mörte, se temeau, că dar' de nu va poté stá sufletulu seu atatu de curatu înaintea Judecatoriului, că se pota fi fericitu? — „Scrie S. Joanu dela Scara, ca a fostu la unu frate candu acel'a moria, și candu i se-a apropiatu or'a mortiei, a începutu a asudá și a se înfricá, și mare necasu avea, mai pre urma a începutu a grai cu spaima: „acést'a o-amu facutu, și m'amu murturisitu..... Mintiti!..... acést'a nu o-amu facutu!..... Acést'a o-amu facutu.... și cu adevératu..... me-amu uitatu se me marturisescu.“¹⁾

„Incungiuratu-m'au dorerile mortiei — dice Psalmistulu — și riurile faradelegei m'au turburatu.“

Adeca faradelegile, că nisce riuri valurose și furibunde, voru incungiurá sufletulu omului pecatosu, amenintiandu-lu cu innecare totala, candu acel'a va stá înaintea Judecatoriului înfricosiatu, asceptandu cu neastemperu și frică judecat'a detunatoria, respective: sententi'a eterna și nerevocabila, despre-ce în partea a

III.

Acum urméza cea mai însemnata și cea mai grandioasa parte a judecatiei asup'r'a sufletului pecatosu.

Acusarea s'a întemplatu cu tóta agerimea, la ce nu s'a recerutu tempu îndelungatu, că-ci acuatorii suntu totu dedodata și martori și totu ei forméza și crim'a. Adeca: peccatele și foradelegile suntu acuatorii, ele suntu și martorii, și ele forméza și reutatea acusatului, pentru carea acést'a va fi judecatu. Și aceste nu suntu individi deosebiti de acusatulu, ci suntu imprimati, contopiti în trinsulu, în sufletu, că nescari sigilia nedelebile — că se me esprimu astfelu — că nescari pete doreróse și înfiórátorie, pre cari Ddieu le cuprinde cu o singura privire, mă le scie și cunósce din

¹⁾ Unu Auctoru romanu.

momentulu candu s'au conceputu acele in anim'a bietului moritoriu. „Nu cum vede omulu vede Ddieu, cà omulu vede in facia éra Ddieu vede in anima.“¹⁾ Si nici ca se intempla judecat'a singulara din acelu punctu de vedere, ca Ddieu ar' avé lipsa de acea, cá acolo se scruteze, se cunósca si se scie reutatea pecatosului, nu, cà-ci Ddieu a sciutu acea reutate in tote amenuntele sale acum din inceputu, si l'aru fí potutu condemná pre acest'a dupa totu dreptulu si dreptatea, inse l'a totu asceptatu cá se se intorca. Nu din lips'a lui Ddieu, ci din lips'a omului se intempla dara acést'a judecata, cá omulu se se convinga singuru cu ochii sei despre pecatele ce 'lu ingreunéza, se véda cu ochii sei catu este elu de vrednicu de pedépsa si astfelu se se convinga despre dreptatea santa si nepartinitória a lui Ddieu.

Ddieu siede dara îmbracatu in vestmentulu dreptatiei si alu resbunarei, siede in maiestatea s'a domnedieésca in-fricosiata pe scaunulu marirei sale puternice, si sufletulu omului, despartítu chiaru acum de trupu, sta tremurandu prosternutu la petiorele lui, acusat, intinatu si infiornatu de pecatele sale asceptandu-si sentintia.....

Si acea sentintia I. m. acea sentintia va fí eterna si nerevocabila, acea sentintia, nu se va stramutá nici odata.

Sén stramutatu-s'a sentintia adusa asupr'a protoparintiloru nostrii pentru pecatulu comisu? — Sentintia adusa asupr'a lui Adamu: „in sudórea feciei tale vei mancá panea t'a, pana te vei intorce in pamentu.“²⁾ stramutatu-s'a ea ore si astadi? Au nu cu sudori crunte ne cascigamu panea nostra de tote dilele? Sentintia adusa asupra Evei: „in doreri vei nasce fii,“³⁾ stramutatu-s'a ea ore si pana astadi? Au nu se lupta biét'a mama cu mórtea totudeaun'a in nascerea fiiloru sei preiubiti? Si cate nu-si sacrifica chiaru si viét'a in acésta intemplantu? Sentintia adusa asupr'a lui Cainu pentru omorulu de frate: „blastematu vei fí tu de pre pamentulu, care a deschisu gur'a s'a se primésca sangele fratelui teu din man'a t'a, candu vei lucrá pamentulu, nu va adauge a da tîe poterea s'a, geméndu si tremurandu vei fí pre pamentu,“⁴⁾ stramutatu-s'a ea óre vre.

1) I. Imper. XVI 7. 2) Facere III. 19. 3) Facere III. 16.

4) Fac. IV. 11, 12.

odata? Au nu fugia Cainu in tota viéti'a s'a pre pamentu? Nu portá semnulu blastemului in trupulu seu tremurandu? Séu sentinti'a adusa asupr'a omenimei intregi pre tempulu lui Noe, candu a disu Ddieu; „perde-voiu pre omulu pre care l'am facutu de pre faci'a pamentului, dela omu pana la animale, si dela cele ce se tîraescu pana la paserile ceriului. pentru ca 'mî pare reu că i-amu facutu pre ei....¹⁾ stramutatu-s'a ea óre? Au nu a ploatu patrudieci de dile si patrudieci de nopti, si nu s'au innecatu tote vietuítórele de pre faci'a pamentului afara de cele din corabia?

Si altele multe I. A. Nici un'a din aceste sentintie nu s'a stramutatu, cà-ci Ddieu e eternu, si nestramutaveru, pentru ace'a sentinti'a pronuntata de dinsulu asupr'a sufletului ajunsu la judecata va fí nestramutata, eterna si nerevocabila. „Ceriulu si pamentulu voru trece, éra cuventele mele nu voru trece!“ — díce Isusu.

Si vai! sufletului acelui'a, acarui sentintia la judecat'a singulara va fí nefavoritoria. Vai! pecatosului, candu Ddieulu celu infricosiatu, intorcîndu-se catra densulu plinu de indignatiune, de o mania drepta si santa va pronunciá asupr'a lui cuvintele detunatórie: „mergi dela mine blastematule in foculu eternu, care este gatitu diavoliloru si angeriloru lui!“²⁾

Atunci vaietandu-se de doreri sfasietóre se va asiediá in iadu pentru eternu, de unde numai la judecat'a cea din urma va esí pentru pucinu tempu, inse numai spre mai marea amaratiune a s'a, cá se-si auda inca odata sentinti'a detunatória si apoi se se intórca éراسi acolo in eternu unde va fí plansu si scrâsnire de denti. —

Ve-amu aratatu dara I. A! ca judecat'a singulara cu nimicu nu este mai pucinu infricosiata cá judecat'a din urma, ve-amu aratatu ca judecatoriulu va fí infricosiatu si dreptu, acuatorii voru fí multi si fara crutiare si sentinti'a carea se va aduce acolo va fí eterna, nestramutata si ne-revocabila.

Grigiti dara de sufletele vostre!

Mortea vine pre neasceptate si nu sciti momentulu, in care sufletulu vostru se va pune inaintea Judecatoriului

eternu se-si deie séma de cele petrecute in viétiá si vai si amaru de cumva va fi atunci intinatu cu pecate!

Ací este tempulu celu mai acomodatú pentru de a se curatí fiesce-care de pecatele sale; ací e postulú mare, candu totu crestinulu adevératu se nisuesce a-se impacá cu Ddieulu seu. Grabiti dara la scaunulu confesionalu, panace este inca deschisa usi'a indurarei lui Ddieu!

Éra tu dulce Isuse! care ai patimitu pentru mantuirea sufleteloru nóstre, vérsa in animele nóstre lacrime de penitintia, cá ajungéndu la tine la judecata curati de pecate se nu ne fi judecatoriu infricosiatu, ci parinte iubitoriu, care remuneréza filoru sei portarea cea buna, se nu avemu la acea judecata inimici acusatori si sentinti'a, careo o vei pronuncia' asupra nostra se ne fia vestirea fericirei eterne. Amin.

VASILIU CRISTE,

Viersuri funebrali.

II. O mama plange pre copil'a s'a.

Cum flórea atinsa de bram'a cea rece,
Cá picurulu de róua se stinge si trece —
Asiá de pre ceriuri cadiù o dalba stea
Si-o viétiá de angeru se stinsè cu ea.

Copila! gàsivei tu óre in ceriuri,
Cá 'n sènu-unei mume, mai scumpe placeri?
Si angerii-au óre unu versu mai placutu
Decátu alu fientiei ce te-a nascutu?

Si este-apoi óre dorere mai grea
Si plangere-amara cá plangerea mea?
Cându nemicu dulce, si scumpu si placutu
Cá tine in lume eu nu amu avutu!

Adi pre-a ta busa, pre dulcea t'a faciá
Mórtea depusè sarutu-i de ghiatiá, —
Zimbire si farmecu, sperantia placeri
Luatusiáu sborulu cu tóte spre ceriu.

Vai! totulu se stinse pre busale-ti fragi,
Si-ai lasatu gielea in anime dragi,
Si muma si tata si frati si surori
Si animi sdrobite si ochi plângutori.

Deschisu este ceriulu la dragi angerasi
La suflete blânde, la scumpi copilasi,

La cei'a ce 'n lume puçinu ce-au traitu
Iubiti au fostu numai, si numa-au iubitu.

Repausà dara copila iubita
Repausà 'n ceriuri cà 'n ceriu esci primita,
Cà 'n senulu meu plânsulu in veci nu se curma
Si plângu dî si nópte cu lacremi de muma.

O flóre va cresce pre scumpu-ti mormentu
Si-o plângere amara, rapita de ventu,
Sioptivá si nóptea, si 'n dalbele diori
Unu cântu de dorere, unu cântu gielitoriu.

Memento mori!

Unu omu de conditiune inalta, dar' fôrte peccatosu, se decise a-si schimbá viéti'a. Se duse dreptu-ace'a la unu pustnicu cá se-lu consulte cá sî confesore. Pustniculu 'lu ascultà si 'lu consilià la fapte bune. Dar' candu vení cestiunea de a-i impune penitentia, penitentulu nu putea acceptá nici un'a, cà-ci nici un'a nu erá in gustulu seu. Postulu!? nu aveá fortia. A cetí a se rogá!? nu aveá tempulu. A veghiá, a se culcá pre unu patu aspru!? sanetatea s'a nu-i permiteá. Si la urma unu altu rezonu generalu: unu omu de conditiunea s'a! cum se faca un'a cá ast'a unu omu de conditiunea s'a? — Pustniculu i-i prescrise in urma cá penitentia de a-si face unu anelu pre care se fia scrisu in partea esterióra dóue cuvinte: *Memento mori!* — Adà-ti aminte cà trebue se mori! — si cu conditiunea de-alu portá continuu in degetu, cetindu aceste dóua cuvinte celu puçinu odata pe fie-care dî.

Gentilomulu se retrase fôrte multiemitu, felicitandu-se de o penitentia asié de usióra, dar' acést'a erá mai grea decâtu tóte celealalte. Gândulu mortiei se tiparí atátu de adêncu in anim'a s'a încátu 'si recunoscù esentialulu conditiunei s'ale de omu moritoriu si 'si dîse in sine: — „E! fiindu cà trebue se moriu, ce am alt'a de facutu in asta lume, decâtu a me prepará de-o mórte buna? ce folosesce atat'a ingrigire de o viétia pe care mórtea o va distruge? De ce atâtea precautiuni pentru a formá corpulu care, va trebui se putrediésca in pamentu?“ — Aceste reflesiuni facute, elu se conduse de portarile cele mai morale, ajutându pe fie-care dupa positiunea s'a si se feri de a face cuiv'a vre-unu reu pana la mórtea s'a care fù pretiósá inaintea lui Ddiu, binecuventata de lume si plina de consolatiune pentru elu.

Ah! déca noi am reflectá bine asupr'a acestei dîceri: *trebue se moriu!* — déca am estrage bine dreptele consecuentie ce resulta din asta dîcere: *pentru cá trebue se moriu.* Si déca ne-amu reflectá in tóte impregiarile vietiei: *óre nu va trebui se moriu?* — cu totulu alta viétia amu urmá: — nu amu lucrá adeca nemicu, contr'a conscientiei nóstre; si prin acést'a amu ajunge a fi pururea in linisce cu noi insí-ne si cu de-aprópele nostru aici pre pamentu si a vedé faci'a lui Domnedieu dincolo de mormentu.

Plagiatoriulu premiatu.

Literatur'a noastră a începutu a luá in genere unu avěntu imbucuratoriu — in tempulu din urma si mai alesu de cand Societatea academica din Bucuresci prefacundu-se in Academia de sciintie a începutu a incuragiá pre auctori si iubitorii de litere prin premia diverse. Sciintiele teologice, filosofice, cele limbistice, istorice, matematece precum si cele naturale si beletristice siau aflatu si 'si mai afla multu puçinu pre cultivatorii loru, carli facura si mai facu studii serióse in diversele directiuni, dupa cum i îndemna carierile alese, pregatirile facute si predilectiunea pentru unu omu séu altulu. Judecandu diversele produse literarie mai recente la noi la romani dupa originea loru, mi se pare, ca le amu poté impartí in dóue grupe mari adeca: in originale si derivate din alte limbi, séu déca nu suna pre bine terminulu acest'a, se le dicu traduse ori imitate dupa alti auctori straini. Operele originale române 'su mai alesu si mai multe din domeniulu istoriei nationali, alu geografiei tieriloru locuite de romani (etnografice) si beletristice mai puçine de limb'a si literatura si de sciintiele naturale, pre cându sciintiele teologice, cele filosofice si matematece suntu atátu de esauriate de literatii parte ai anticitatii clasice parte de ai altoru popora moderne (mai alesu ai germaniloru, francesiloru si anglesiloru) in câtu pre aceste terimuri a remasu pentru noi romanii puçinu nou de descoperitu de esplotatu si prelucratu. Acestu puçinu se reduce nu atât'a la cuprinsulu, câtu la form'a disciplineloru respective. In dispusetiunea materiei si in metodulu prelucrarei amesuratu lipseloru si impregiariloru nóstre, éca in puçine cuvinte marcata sfer'a de mişcare si activitate a auctoriloru români pre terimulu teologiei, filosofiei si matematecei. In urmare, nu dicu tóte, dar' cele mai multe produse literarie ce aparu la noi din domeniulu acestoru sciintie suntu séu traduse séu compilate din alte limbe. Numai si aci avemu de deosebitu: a) opere traduse si aplicate geniulu séu firei limbei si trebuintieloru nóstre de astadi si éraşi b) opere traduse in modulu celu mai servilu, adeveratele plagiature! Nam de cugetu se însíru acilea produsele mai nóue din literatur'a noastră originala, traduse si prelucrate ori plagate, (cà-ci acest'a este lucrulu istoriei literaturei române), cí cea ce mi-am propusu este a infaçiosia onorabilulu publicu literariu (dupa metodulu introdusu la alte natiuni de multu, ér' la noi numai acú de curěndu) pre unu nou plagiatoriu si inca de pusetiune inalta literaria — fiindu docinte la o universitate si inca ce-i mai multu — premiatu prin Areopagulu scientificu românu, prin Academi'a de sciintie din Bucuresci.

Este vorb'a adeca de „Catehetic'a basericeii dreptu credincióse resaritene“ compusa de protopresbiterulu Joanu Stefanelli, catechetu la scól'a gr. or. si docentu la facultatea teologica a universitatii din Cernauti. (Sibiú,

Editur'a si tipariulu tipografiei Eredei de Closius. 1879. 8° pag. 334. pretiulu 5 fl. v. a.)

Cartea acést'a are pretensunea de a fi unu opu originalu — cu menirea de a servi cá manualu de prelegeri la institutulul teologicu gr. or. din Cernautiu, — va se dica pentru juamea academica. Este curiosu, cá pretinsulu auctoru nu ne spune cu nici unu cuvântu (pentruca cartea nici n'are „prevorbire ori prefația“ cá alte opere de acésta categoria si menire) cum a ajunsu si ce motive la indemnatu la edarea acestui manualu? nu ne spune isvórele ce a folositu? etc. in urmare cetitoriulu e in dreptu a luá cartea precum am aieptatu mai susu — de originala, la ce 'lu indreptatiesce si piperatulu pretiu de 5 fl. v. a. Si apoi impregiurari de acésta natura se vede cá au sedusu pre unii barbati de scóla (precum intre altii pre stimatulu meu amicu Gr. Pletosu prof. in Nasaudu) a onorá catehetic'a acést'a cu recensuni (vedi „Scóla Romana“ de Vasile Petri si Max. Popu, an. IV. 1880 nr. 3, 4, 5.) Inse pre mine nu me póte preocupá scopulu de a criticá cartea desu amentita, dupa ce mi sa datu ocasiunea ecclatanta a descoperi pre adeveratulu ei auctoru care este: Mathaeus Joseph Wiesner. Dar' se espunu titul'a intréga a opului originalu, care la tradusu fórté servilu dlu J. Stefanelli. Acést'a suna asia: „Leichtfassliche Anleitung zum katechisiren für christkatholische Religionslehre. Von Mathaeus Jos. Wiesner, Weltpriester, emer. Professor der Unterrichtswissenschaft und Katechetik, und Hauptschulkatecheten, nunmehrigem wirkli Pfarrer in Laschkau. Wien, 1859. (Mechitaristen-Congregations-Buchhandl.)

Am afirmatu cá dlu J. Stefanelli a tradusu fórté servilu si sa tienutu orbisiu si in dispusetiunea materialului din „Catechetica“ pretinsa de a dsale, de amentitulul opu germanu. Pentru de-a areta acést'a, 'mi permitu a pune acilea sub ohii on. cetitori: I. intregu „cuprinsulu opului“ seau „indicele“ dela capetulu cartii II. cate unu § din cele patru parti ale manualului.

Acést'a voi face-o — pentru mai marea chiaritate si perspicuitate — dupa metodulu comparativu lasându adeca se urméza — materi'a omogena din ambele manuale in colonne perpendiculare.

I.

Stefanelli.

Introducere:

§. 4. Conceptulu cuvintelor: a catechisá, cetecheza, catechetu. catecumenu. catechismu, manualu cateheticu.

§. 5. Diferinti'a intre invetiatur'a catechetica si cea stientiala teologica si intre invetiatur'a catechetica si cea omiletica.

Wiesner.

Einleitung:

§. 2. Begriff der Wörter: Katechisiren, Katechese, Katechet, Katechumen, Katechismus, Katechetisches Handbuch.

§. 3. Wesentliche Unterschiede zwischen dem Katechetischen Unterrichte und dem christlichen Religionsunterrichte für Erwachtene aus der Volks und Gelehrten-Classe.

§. 6. Greutatile catechisarei.

§. 7. Ponderositatea si necesitatea invetiaturii catechetice.

§. 8. Conceptulu catecheticeii si alu iscusintiei catechetice.

§. 9. Folosulu si necesitatea catechisarei.

§. 10. Impartirea generala a catecheticeii.

Aci are intretiesuti optu §§, in cari pertractéza istori'a si literatur'a invetiamentului cateheticu crestinescu in tempurile clasice ale crestinismului si in veacurile urmatórie, cari nu stáu in manualulu lui Wiesner, ci voru fi imprumutati din altu auctoru. — Apoi urméza totu cá mai susu, si anume:

§. 19. Literatur'a opurilor catechetice si a cartiloru relative la acestu ramu, a) literatur'a catecheticeii, §. 20. b) literatur'a catechismeloru, §. 21. c) literatur'a istorieloru biblice si a cartiloru, prin cari se sporesce zidirea si cultur'a morala a tineretului.

§. 22. Literatur'a opuriloru si a scrieriloru prin cari se explica evangeliile, epistolele, liturgi'a, esercitiale, datinele si ceremoniile basericesci.

§. 23. Literatur'a opuriloru cá manuale conducatorie si instructive pentru cateheti.

§. 24. Literatur'a catecheseloru.

Totu asemenea urméza dlu Stefanelli si in dispusetiunea materialului cateheticu capu de capu, sectiune de sectiune si § de § pre Wiesner, precum se poté vedé dia urmatori'a tabela comparativa.

CAPU I.

Despre obiectulu si subiectulu invetiamentului cateheticu.

§. 4. Schwierigkeiten des Katechisiren.

§. 5. Wichtigkeit und Nothwendigkeit des Katechetischen Unterrichtes.

§. 7. Begriff der Katechetik und der Katechisirkunst.

§. 8. Nutzen und Nothwendigkeit der Katechetik.

§. 9. Uibersicht der Katechetik.

§. 10. Literatur katechetischer Werke, a) Literatur der Katechetik. §. 11. b) Literatur christkatholischer Katechismen. §. 12. c) Literatur biblischer Geschichten, christlicher Sittenlehren etc.

University Library Cluj

§. 13. Literatur christkatholischer Erklärungen der in dem vorgeschriebenen Evangelienbuchevorkommenden Evangelien und Episteln, wie auch der Andachtsuibungen, Gebräuche und Caeremonien der kath. Kirche.

§. 14. Literatur christkath. Lehr- und Katechetischer Handbücher.

§. 15. Literatur christkath. Katechesen.

I. HAUPTSTÜCK.

Von der Auswahl und Anreihung des katech. Lehrstoffes, und von der Classification der Katechumenen, cea ce are acuratu intielesulu „obiectului“ si „subiectului“ dlui St.

Capulu acést'a se imparte la ambii auctori (?) in câte trei sectiuni.

Sectiunea I. Principiale si regulele pentru alegerea materiei catechetice.

Sectiunea a II. Principiale si regulele pentru insirarea materiei catechetice.

Sectiunea III. Impartirea in clase a catecumenilor.

CAPU II.

Despre modulu la impartirea materiei catechetice.

In capulu acest'a — se pertractéza in ambele manuale :

In Sectiunea I: despre limb'a catechetica.

Sectiunea a II: Despre metod'a la invetiarea catechetica.

Sectiunea a III: Despre cultur'a intielegintiei catecumenilor.

Sectiunea IV. Despre cultur'a memoriei.

Sectiunea a V: Despre cultur'a voiei.

Sectiunea a VI: Despre explicatiunea evangeliilor si a faptelor ss. apostoli si despre propunerea istoriei biblice.

Sectiunea a VII: Despre catechisare.

Din conspectulu sectiunei a VI — din Wiesner se vede, ca pseudo-auctorulu românú a facutu doue sectiuni, despartindu „catechisarea“ de „explicarea evangeliilor“ etc.

CAPU III.

Insusirile spiretuali si corporali ale unui catechetu ghibaciu. Midilocenele pentru dobandirea acelor'a.

I. Abschnitt: Auswahl des kath. Unterrichts stoffes.

II. Abschnitt: Ordnung des kathech. Lehrstoffes.

III. Abschnitt: Classification der Katechumenen.

II. HAUPTSTÜCK:

Totu acést'a, numai specificatu, precum se va vedé din sectiunile sengeratece.

I. Abschnitt: Katechetische Sprache.

II. Abschnitt: Katechetische Fragmethode.

III. Abschnitt: Bildung des Verstandes der Katechumenen.

VI. Abschnitt: Bildung des Gedächnisses der Katechumenen.

V. Abschnitt: Bildung der Willens der Katechumenen.

VI. Abschnitt: Verfahren bei der Erklarung der Evangelien und Episteln, bei dem Vortrage der bibl. Geschichte, bei der Abhaltung der Christenlehren in der Kirsche und in anderen Oertern auf dem Lande.

III. HAUPTSTÜCK.

Von den Eigenschaften des Geistes und des Körpers eines tüchtigen Katecheten und von den Mitteln zur Erwerbung und Vollkommnung derselben.

Din aceste eluce, că capulu acesta are doue secțiuni in Wiesner și apoi se întielege că și in Stefanelli, din care prim'a tractéza despre însusirile catechetului și a dou'a — despre medilócele pentru caștigarea acelor'a.

Ecu aci, intrég'a dispusetiune a „Catecheticei“ dlui Stefanelli, carele a avutu rar'a onore și fericire a fi fost premiatu pentru opurile sale teologice — chiaru de catra savant'a academia de sciintie din Bucuresci! Dar' 'mi va díce lauriatulu auctoru românú că procedur'a s'a relativa la dispusetiunea catecheticei „sale“ este justificata prin dechiaratiunea s'a dela pag. 29. a Chatecheticei sale, unde díce: „Noi dupa Wiesner, a carui'a împartíre este cea mai practica, dícem,“ că catehetic'a — ca o sciintia didactica — se va desface in 3 parti seau capite — cum díce Dlu St., și anume: „in însușitatea catechetului, in calitatea materiei cá objectu și in individualitatea catecumeniloru cá subjectu alu invetiamentulu cateheticu, și in metod'a“ (Poftimu muștra de limba romana!!) Nam poté avé nemicu in contra acestei declaratiuni a dlui pseudo-auctoru, — déca imprumutându numai singuru dispusetiunea materialulu dela unu auctoru strainu — și acéș'a spunandu-o in „prefatí'a“ opulu (cum facu toti auctorii de carti), ar' fi urmatu in prelucrarea materialulu, unu procesu, o cale, carea se și-o fi facutu și aplanatu singuruș'ia dupa propriile esperintie facute cá catechetu practicu la școl'a normala din Cernautiu, fiá dupa convingerile sale, ce și le-ar' fi formatu prin studiarea și compararea mai multoru auctori „originali“ in domeniulu catecheticei.

Dar' când dlu pseudo-auctoru desu memoratu urméza pretoținea in cartea s'a pre unu sênguru auctoru „originalu“ pre carele 'lu citéza numai de 2 ori (pag. 29, § 336 in opulu seu) și din § in § ba din propusetiune in propusetiune și mai pre totu loculu și din cuventu in cuventu, credu eu, și sustienu a avé pre partea mea pre toti carturarii, cari se ocupa cu lucruri de acestea, că o simpla enunciatíune cá cea de susu nu e de ajunsu pentru de a justificá instrainarea necalificabila a unei opere straine. și apoi a se infaciosí'a împupatiatu in „penele straine furate“ in concertulu literatiloru unei natiuni întregi. Și cumcá dlu „docente de universitate, premiatu de Academi'a româna din Bucuresci pentru scrieri „sciintiale teologice“ a urmatu in prelucrarea manualulu seu desu amentitu mai pre totu loculu și din cuventu in cuventu pre Wiesner, voiú comprobá in cele urmatorie.

II.

Cá se nu fiu pré lungu și ostenitoriu, voiú alege (din „introducere“ și din „cele trei capete,“ in cari se împartiescu ambele manuale: celu originalu-germanu și celu plagiatu-românú) cate unulu din paragrafií cei mai scurti și voiú reproduce pasagia întregi observandu in câtu voiú poté limbagiulu și ortografi'a dlui Stefanelli :

A) *Introducere.*

§. 19. Literatur'a opuriloru catechetice si a cartiloru relative la acest ram. (Stefanelli pag. 83.)

a) Literatur'a catecheticeei.

J. W. Schmidt. Katechetisches Handbuch zum Gebranche für akademische Vorlesungen. 3 Th. 1. Auflage. Jena 1791. 2 Auflage. durch C. E. Christ. Schmidt Jena 1798. Der erste Theil enthält die Regeln der Katechetik der 2. Theilist ein Katechetisches Handbuch, und der 3 Th. enthält Beispiele von Katechisationen.

J. F. Ch. Graeffe Neuestes katechet. Magazin für Beförderung des Katechetischen Studiums 4 Bände Göttingen, 1793 bis inclusive 1861.

L Daub. Lehrbuch der Katechetik. Frankfurt a M., 1801. (a decopiatu reu dlu St. „L. Daub.“ in locu de „C. Daub“)

Einleitung.

§. 10. Literatur katechetischer Werke.

a) Literatur der Katechetik. (Wiesner pag. 12, 13.)

Schmidt J. W. Katechetisches Handbuch etc. din cuventu in cuventu cá la dlu Stefanelli.

Graeffe J. F. Ch. acel'asiu opu, cá in column'a vis-a-vis cu deosebirea cá aci e dela 1793. — bis inclusive 1801. (nu 61.)

Daub C. Lehrbuch der Katechetik. Frankfurt a. M. 1801.

Totu asia urméza cu opurile catechetice ale auctoriloru urmatori, pre cari aci i aducemu inainte numai odata pentru lips'a de spaciu: *H. Mücke*, — Versuche eines Lehrbuches der Katechetik. Eine Preisschrift. Breslau 1802 *V. A. Winter.* Religiös-sittliche Katechetik. Landshut, 1811. *Ch. Müller*, Lehrbuch der Katechetik etc. Alton'a, 1816. *Dinter.* Die vorzüglichsten Regeln der Katechetik. 2. Aufl. Neustadt. a. d. O. 1818. *F. H. Ch. Schwarz* Katechetik etc. Giessen, 1818. *Leonhard. J M.*, Teoretisch-practische Anleitung zum Katechisiren, Wien 1819. *J. Weinkopf*, Wissenschaftliche Katechetikh, Wien 1824. *Thierbach E.*, Lehrbuch der Katechetik. Hannover. 1830. *Socher. P.* Christen-Lehrbuch für kath Seelsorger, Katecheten und Lehrer. 4. B. 3. Aufl. München, 1807 *Hirschær. J. B.* Katechetik et. 4 Aufl. Tübingen, 1840. *A. Müller*, Lehrbuch d. Katechetik etc. 2. Aufl. Würzburg. 1840. — Pána aci in ambele manuale din cuventu in cuventu. La acestea mai adaoge dlu Stefanelli pre *M. J. Wiesner* (dupa care e prelucratu opulu seu intregu.) *L. Kraussold* Katechetik. Erlangen. 1843. *A. Gruber.* Katechetische Vorlesungen, 2. Th. Salzburg. 1834.; Magazinulu pedagogicu ce a aparutu in Naseudu in 1868. — *C. A. Gerhard v. Zeszchwitz.* Sistem der Christlich-kirchlichen Katechetik. 2. B. 4 Abtheil. 2. Aufl, Leipzig. 1872.

B) *Din CAPULU I.*

§. 44. Necesitatea de a împartî pre catecumeni in clase sau in despartiture potrivite (Stefanelli pag. 130.)

„Déca voeste catechetulu se ajunga scopulu așintitu prin invetiatura catechetica, adeca cultur'a religiosa si morala cat cu putintia de mare a catechumeniloru, apoi inca nu e destulu, déca a ales si însiratu materiile catechetice dupa principiile si regulile espuse in cele doue sectiuni precedente, ci trebuie se poarte de grigيا se aléga materi'a si renuéscă pre invetiaceii sei; elu trebuie se despartiască pre catechumeni in mai multe clase, ca se poata hotari mai deaprópe invetiaturele, ce au se se propue in fie-care clasa. Altmintrelea trebuie se se faca alegerea si insirarea materiiloru pentru copii, cari n'au primitu inca nici o invetatura și ale carora puteri spirituale de abia incep a se desvali si a caroru cerc de lucrare este enca forte marginit, si ear' altmintrelea pentru acei catecumeni, carora li sau propusu acumu invetaturi, ale carora puteri spirituali suntu mai active si au trebuința numai de o intarire prin exercitare, si acaroru sfera de viața și lucrativitate sa marit etc. totu asia pana la finea §-lui, care se finesce cu propusetiunea: Spre evitarea acestui reu se ni serveasca principiile ce in § urmatoriu.

§. 36. Nothwendigkeit einer zweckmässigen Eintheilung der Religions-zöglinge in Classen. (Wiesner pag. 35.)

„Will der Katechet den Zweck seines Unterrichtes, eine möglichs grosse christl. religiöns-sittliche Bildung der Katechumenen, leicht und sicher erreichen, so muss er nicht nur die beizubringenden Lehren nach den in beiden vorhergehenden Abschnitten angegebenen Grundsätzen und Regeln wählen und an einander reihen, sondern er muss auch unter seinen Religionszöglingen eine gehörige Auswahl und Ordnung treffen, d. h. er muss die Katechumenen zweckmässig in mehrere Classen abtheilen, um für jede derselben die vorzutragenden Lehren näher bestimmen zu können; denn anders wird die Wahl und Anreihung der Materien für Kinder geschehen müssen, die noch keinen Unterricht erhalten haben, deren Geisteskräfte sich erst nach ihrer natürlichen Stufenfolge zu entwickeln anfangen, und deren Wirkungskreis noch sehr beengt ist, und anders für Katechumenen, die schon unterrichtet wurden, deren Geisteskräfte schon mehr thätig sind, nur der Stärkung durch fernere Übung bedürfen, und deren Sphäre des Lebens und Wirkens sich bereits erweitert hat.“ etc.

Zur Tilgung dieses Uibels sollen die im folgenden §. aufgestellten bleibenden Grundsätze dienen.

(Finea va urmá)

Prof. V. G. R. BORGovanu.

Cununa de Rogatiuni.

— Din „Cartea de Rogatiuni“ scrisa de Pop'a Niculae. *) —

I.

Pentru cei necajiti si lipsiti.

Cine 'n lume porța grigia	Cauta dar' cu îndurare
De micutiulu vermisiuru,	Si spre-acei nefericiti,
Ce prin tiern'a pulverosa	Ce in asta lume mare
Propasiesce 'ncetisiuru ?	De-ori ce bine suntu lipsiti,
Cine 'mbraca si nutresce	Cari pe érna n'au caldura,
In alu iernei tempu gerosu	Vér'a nu au nutrementu,
Mititic'a paserióra	Diu'a, nóptea n'au odihna :
Ce prin lunci sbóra voiosu ?	Pân' ce-i culci josu in mormentu.
Tu esci, Dómne, bunu parinte	Pórta si de-acesti'a grigia
Pentru totu ce-i pre pamentu ;	Si pariate bunu le fii,
Tu la paseri dai vestminte	Cá la totu ce-i pe sub sóre,
Si la verme nutrementu.	Cà-ci si ei suntu ai tei fii.

II.

Pentru amici.

Ce-i in viétia omulu	Multiamescu-ti, Dómne,
De amici lipsitu ?	Cà te-ai înduratu
Arboru vescedu intr'unu	Si-ast'feliu de tesauri
Desiertu resaritu ;	Si mie mi-ai datu.
ÉR' amicul care-i	Tiène, Dómne, multi ani
Bunu si credinciosu :	Pe amicii mei,
E tesauru mare	Se mergu p'a t'a cale
Si multu pretiosu.	Spriginitu de ei.

Dà-le numai bine,
Apera-i de reu
Se marésca vecinicu
Santu numele teu.

III.

Pentru binefacutori.

O! parinte din 'naltíme,	Eu me rogu cu lacrimi tfe
Ce prin ffiulu teu celu santu	— Ne avendu alte comori —
Ne 'nvetiasu se facemu bine	Se dái lungu traiu si multu bine
Tuturoru p'acestu pamentu.	La-ai mei binefacutori.
Tu, ce dis'ai dintre stele	Precum ei in tempuri grele
Totu prin ffiulu teu iubitu,	Tindu-mi mâna de-ajutoriu :
Se platimu cu bine éra	Ast'feliu tu de ori ce rele
Binele ce l'am primitu :	Se-i pazesci, santu Creatoriu !

*) Acésta Carte de rogatiuni va aparé preste câteva zile in Tipografía „Auror'a“ din Gherl'a — unde se póte dispune esemplariulu legatu cu 25 cr., — in legatura mai fina cu 50 cr., 80 cr., 1 fl. si mai susu.